

בנק דיסקונט לישראל בע"מ

א

נגד

1. אברת – סוכנות ביטוח בע"מ

2. בנק המזרחי המאוחד בע"מ

ב

בבית-המשפט העליון בשבתו כבית-משפט לערעורים אזרחיים

[16.4.2001]

לפני השופטים י' טירקל, י' אנגלרד, א' ריבלין

ג

לבקשת חברה פלוגית, הוציא המבקש (להלן – בנק דיסקונט) כתבי ערבויות בנקאיות לטובת המשיבה 1 (להלן – אברת), וזו הסבה אותם למשיב 2 (להלן – בנק המזרחי). בנק המזרחי תבע את הכספים המגיעים לו בגין הערבויות, ואילו בנק דיסקונט טען כי הערבויות בוטלו. לטענת בנק מזרחי, כתבי הביטול זויפו. במסגרת התביעה ביקשה אברת לגלות אם מצויים בידי בנק דיסקונט דוחות ביקורת פנימיים שנערכו בקשר לערבויות ולאפשר לה לעיין בהם. בנק דיסקונט טען כי מדובר במסמכים הנהנים מחיסיון, שכן הוכנו לקראת המשפט הצפוי. בית-המשפט המחוזי ציווה על בנק דיסקונט לגלות בתצהיר את כל הדוחות הפנימיים שברשותו והקשורים לערבויות וכן לאפשר לאברת לעיין בדוחות שהוכנו במהלך העבודה הרגילה. מכאן הבקשה לרשות ערעור.

ד

בית-המשפט העליון פסק:

ה

א. (1) (בעקבות רע"א 8473/99 [1]): הנחת היסוד במצבי מחלוקת בנושא הנדון חייבת להיות שיש להעדיף את זכות העיון – ובעיקר כאשר היא נתמכת על-ידי אינטרסים כבדי משקל – על פני מניעתה, וכי אין להגביל את הזכות אלא במקרים קיצוניים ונדירים שבהם יש טעמים של ממש המצדיקים את ההגבלה. הכלל הוא שכל אדם שבידו ראייה הדרושה למשפט חייב לגלותה על-מנת שהאמת תצא לאור (1664ג – ד). (2) הערך של גילוי האמת איננו מוחלט, ולפיכך מכיר הדין במקרים מסוימים בחיסיון. עם זאת הגישה כלפי החיסיון היא חשדנית. רק במקרים מיוחדים וחריגים יוכר החיסיון (1664ד – ה).

ו

ב. (1) במקרה דנן הורה בית-המשפט המחוזי כי מסמכים שסיוגם שנוי במחלוקת יועברו לעיונו לשם בדיקתם. פתרון זה יפה לנסיבות המקרה, והיה ראוי שבנק דיסקונט ילך בדרך שהתווה בית-המשפט וימסור את המסמך לעיונו. הדרך של הצגת מסמך שחסינו שנוי במחלוקת לעיונו של בית-המשפט לשם הכרעה בשאלת החיסיון הוכרה בפסיקתו של בית-המשפט העליון (1664ט – ז).

ז

א (2) (בעקבות ע"פ 6752/97 [6]): אין מקום לחששו של בנק דיסקונט כי העיון של השופט במסמך עלול להשפיע על גיבוש עמדתו לגבי התוצאה, אפילו יגיע למסקנה שעל המסמך חל חיסיון, או שהמסמך אינו יכול לשמש ראיה במשפט. השופט, אשר השפיטה היא מקצועו וייעודו, מחנך עצמו ומפנים בתוכו את היכולת להבחין בין מידע קביל לבין מידע שאינו קביל. הוא מסוגל לבנות חומה בין ראיה לא קבילה הבאה לידיעתו לבין השימוש בה במשפט (1664 – 665א).

חקיקה ראשית שאוזכרה:

ב – חוק הביקורת הפנימית, תשנ"ב 1992-, סעיף 10.
– פקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א 1971-, סעיפים 44-51.

פסקי-דין של בית-המשפט העליון שאוזכרו:

ג [1] רע"א 8473/99 כרטיסי אשראי לישראל בע"מ נ' שגב, פ"ד נה(1) 337.
[2] רע"א 1412/94 הסתדרות מדיצינית הדסה עין-כרם נ' גלעד, פ"ד מט(2) 516.
[3] רע"א 6546/94 בנק איגוד לישראל בע"מ נ' אזולאי, פ"ד מט(4) 54.
[4] רע"א 1917/92 סקולר נ' ג'דבי, פ"ד מז(5) 764.
ד [5] רע"א 900/99 יוסף קמינסקי בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ (לא פורסם).
[6] ע"פ 6752/97 פרידן נ' מדינת ישראל, פ"ד נא(5) 329.

ה בקשת רשות ערעור על החלטתו של בית-המשפט המחוזי בירושלים (השופט ע' חבש) מיום 12.1.2000 בבש"א 4850/99 (ת"א 1602/98). הבקשה נדונה כערעור. הערעור נדחה.

יאיר ליבוביץ, עדי הנץ – בשם המבקש;

ישראל קנטור, גל פיינגולד – בשם המשיבה 1;

ו רונן ברומר – בשם המשיב 2.

פסק-דין

ז השופט י' טירקל

1. לפי בקשתה של חברה פלונית הוציא המבקש, בנק דיסקונט לישראל בע"מ (להלן – המבקש), כתבי ערבויות בנקאיות (להלן – הערבויות) לטובת המשיבה 1,

אברת – סוכנות ביטוח בע"מ (להלן – המשיבה). המשיבה טענה כי הסבה את הערבויות למשיב 2 בנק המזרחי המאוחד בע"מ (להלן – בנק המזרחי). בנק המזרחי הגיש בבית המשפט המחוזי בירושלים תביעה נגד המבקש לשלם לבנק המזרחי את הכספים המגיעים לו על פי הערבויות. לעומתו, הגיש המבקש תביעה נגד בנק המזרחי ונגד המשיבה, ובה ביקש, בין היתר, להצהיר כי הערבויות אינן תקפות הואיל וכתבי הערבויות בוטלו והוחזרו לידי. כנגדו טענו בנק המזרחי והמשיבה כי מסמכי ביטול הערבויות שבידי המבקש זויפו על ידי מר אריה גולדין, שהיה מנהלה של אותה חברה פלונית שלפי בקשתה הוצאו הערבויות מלכתחילה.

א

ב

בהליך ביניים שנקטה המשיבה במסגרת תביעתו של המבקש נגדה ביקשה המשיבה לגלות "את דו"ח הביקורת הפנימית שנערכה" אצל המבקש "בענין הערבויות". כמו כן ביקשה לעיין בדוח זה. בתשובתו ציין המבקש כי בידי רק מכתב אחד מיום 6.9.1998 (להלן – המסמך) שכתב המבקר הפנימי של המבקש אחרי "שהתפוצצה פרשת גולדין" ואחרי שבנק המזרחי העלה את תביעותיו כלפי המבקש בשלב שהיה ברור כי צפויים הליכים משפטיים. לפיכך טען המבקש כי "מדובר במסמך הנהנה מחיסיון". המשיבה ביקשה אפוא מבית המשפט לצוות על המבקש לגלות אם מצויים ברשותו דוחות ביקורת פנימיים שנערכו בקשר לערבויות ולאפשר לה לעיין בדוחות הנוכריים. יצוין כי מלכתחילה ביקשה המשיבה לגלות גם דוחות שהגיש המבקש לבנק ישראל ולעיין בהם, אולם מאוחר יותר צמצמה את בקשתה לדוחות הביקורת הפנימיים בלבד.

ג

ד

2. בית המשפט המחוזי (כבוד השופט ע' חבש) קבע בהחלטתו מיום 12.1.2000 – בלי לנקוב בפירוש במסמך – כי "אין חיסיון על דוחות פנימיים אשר הוכנו במהלך עבודתו הרגילה" של המבקש, אך ציין כי "יש לבחון כל מקרה, וכל מסמך לגופו". בית המשפט הורה כי המבקש "יגלה בתצהיר את כל הדוחות הפנימיים שברשותו והקשורים לערבויות נשוא תביעה זו" ויאפשר למשיבה "לעיין בדוחות אלה אשר הוכנו במהלך העבודה הרגילה של [המבקש – י' ט']", והכנתם התבצעה ללא קשר לתביעה דנן". בית המשפט הוסיף כי אם תתעורר בעיה לגבי סיווגם של המסמכים ולא תהיה הסכמה בין בעלי הדין, יועברו המסמכים שסיווגם שנוי במחלוקת לעיונו של בית המשפט לשם בדיקתם. את בקשתו של המבקש לעכב את ביצוע ההחלטה דחה.

ה

ו

המבקש ביקש להרשות לו לערער על ההחלטה וכן לצוות לעכב את ביצוע ההחלטה עד להכרעה בבקשתו. בית המשפט זה (כבוד השופטת זורנו) נתן בהחלטתו מיום 24.1.2000 צו ארעי לעכב את הביצוע.

ז

החלטנו לתת רשות לערער ולדון בבקשה כאילו הוגש ערעור לפי הרשות שניתנה.

3. טענתו העיקרית של המבקש היא כי לא היה מקום לצוות למסור את המסמך לעיונה של המשיבה, משום שחל עליו חיסיון חומר שהוכן לקראת הליכים משפטיים. לטענת המבקש, מתוך תצהירו של המבקר הפנימי שהוגש לבית-המשפט עולה כי המסמך הוכן במסגרת בדיקה מיוחדת שנערכה לצורך ההיערכות לקראת ההליכים המשפטיים שהיו צפויים וכי היערכות זאת הייתה המטרה הדומיננטית שלשמה הוכן המסמך. משלא נטענה כל טענה נגד האמור בתצהיר, ומשלא נתבקשה חקירתו של המבקר הפנימי, היה על בית-המשפט להיעתר לטענת החיסיון. עוד טוען המבקש כי בנסיבות אלה גם לא היה מקום לצוות להעביר את המסמך לעיונו של בית-המשפט, וזאת, בין היתר, מן הטעם שחיסיון חומר שהוכן לקראת הליכים משפטיים הוא מוחלט, וכן מן הטעם שלפי הוראת סעיף 10 לחוק הביקורת הפנימית, תשנ"ב-1992 - מסמך שהכין מבקר פנימי הוא, כלשון המבקש, "בלתי קביל". לחלופין טוען הוא כי יש להכיר בחיסיון של דוחות הביקורת הפנימית בבנקים מכוח "המשפט המקובל נוסח ישראל". גם מטעם זה לא הייתה הצדקה לצוות למסור את המסמך לעיונה של המשיבה.

4. דין הבקשה להידחות.

במקום אחר אמרתי כי "הנחת היסוד במצבי מחלוקת כאלה חייבת להיות שיש להעדיף את זכות העיון – ובעיקר כאשר היא נתמכת על-ידי אינטרסים כבדי משקל – על פני מניעתה וכי אין להגביל את הזכות אלא במקרים קיצוניים ונדירים שבהם יש טעמים של ממש המצדיקים את ההגבלה" (רע"א 8473/99 כרטיסי אשראי לישראל בע"מ נ' שגב [1], בעמ' 342). הכלל הוא שכל אדם שבידו ראייה הדרושה למשפט חייב לגלותה על-מנת שהאמת תצא לאור. אכן, הערך של גילוי האמת איננו מוחלט ולפיכך מכיר הדין במקרים מסוימים בחיסיון (ראו, לדוגמה, סעיפים 44-51 לפקודת הראיות [נוסח חדש], תשל"א-1971). עם זאת "הגישה כלפי החיסיון הינה חשדנית. רק במקרים מיוחדים וחרגים יוכר החיסיון" (רע"א 1412/94 הסתדרות מדיציניית הדסה עין-כרם נ' גלעד [2], בעמ' 522). ונאמר כי "הכלל הוא האמת והצורך בגילוייה. החיסיון הוא החרג" (רע"א 6546/94 בנק איגוד לישראל בע"מ נ' אזולאי [3], בעמ' 62).

כאמור לעיל, הורה בית-המשפט כי מסמכים שסיווגם שנוי במחלוקת יועברו לעיונו לשם בדיקתם. פתרון זה יפה לנסיבות המקרה שלפנינו, והיה ראוי שהמבקש ילך בדרך שהתווה בית-המשפט ומסור את המסמך לעיונו. ראוי לציין כי הדרך של הצגת מסמך שחיסיונו שנוי במחלוקת לעיונו של בית-המשפט לשם הכרעה בשאלת החיסיון, הוכרה בפסיקתו של בית-משפט זה (רע"א 1917/92 סקולר נ' גרבי [4], בעמ' 781; רע"א 900/99 יוסף קמינסקי בע"מ נ' בנק הפועלים בע"מ [5]). עוד אעיר כאן כי אינני שותף לחששו של

המבקש כי העיון של השופט במסמך עלול להשפיע על גיבוש עמדתו לגבי התוצאה, אפילו יגיע למסקנה שעל המסמך חל חיסיון, או שהמסמך אינו יכול לשמש ראיה במשפט מכוח הוראת סעיף 10 לחוק הביקורת הפנימית. כפי שנאמר, "השופט, אשר השפיטה היא מקצועו וייעודו, מחנך עצמו ומפנים בתוכו את היכולת להבחין בין מידע קביל לבין מידע שאינו קביל. הוא מסוגל לבנות חומה בין ראיה לא קבילה הבאה לידיעתו לבין השימוש בה במשפט" (ע"פ 6752/97 פרידן נ' מדינת ישראל [6], בעמ' 334 והאסמכתאות שם).

א

ב

4. הערעור נדחה. ממילא מתבטל הצו הארעי שניתן ביום 24.1.2000. המבקש ימסור את המסמך לעיונו של בית-המשפט, כאמור בהחלטתו. אם ימצא בית-המשפט כי יש להתיר למשיבה לעיין במסמך, מן הראוי שייתן למבקש שהות מספקת לפני העיון על-מנת שיהיה סיפק בידי המבקש לבקש רשות ערעור. במסגרת בקשה כזאת, אם תוגש, יוכל המבקש לחזור ולהעלות את הטענות שהעלה לפניו.

ג

בית-המשפט המחוזי יפסוק את הוצאות הבקשה במסגרת פסיקת ההוצאות בתום ההליכים.

ד

השופט י' אנגלרד

אני מסכים.

ה

השופט א' ריבלין

אני מסכים.

ו

הוחלט כאמור בפסק-דינו של השופט טירקל.

ניתן היום, כ"ג בניסן תשס"א (16.4.2001).

ז

מיני-רציו:

* דיון אזרחי – גילוי מסמכים – היקפו

העדפת זכות העיון על פני חיסוי מסמכים – הצורך בבחור האמת – מסירת מסמכים שנויים במחלוקת לעיון בית-המשפט בלבד – לצורך הכרעה בשאלה אם חל עליהם חיסיון.

* ראיות חיסיון דוח ביקורת פנימי

האם חל עליו חיסיון מפני גילוי מסמכים – מסירתו לעיון בית-המשפט בלבד לצורך הכרעה בשאלה אם הוכן לקראת המשפט.

* ראיות חיסיון מסמך שהוכן לקראת משפט

מסירת המסמך שנטען כי הוכן לקראת משפט לעיון בית-המשפט בלבד – לצורך הכרעה בשאלה אם חל עליון חיסיון.